

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
4498-09

meddelad i Stockholm den 10 december 2010

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 8 maj 2009 i mål nr 5025-08, se bilaga

SAKEN

Underhållsstöd

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver underinstansernas avgöranden och efterger återkravet.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och fastställer länsrättens dom. Försäkringskassan anför i huvudsak följande.

Dok.Id 98929

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

AAs son är sedan den 12 augusti 2002 placerad på Solbergahemmet i Järna med stöd av 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Det är därför 11 § 2 lagen (1996:1030) om underhållsstöd, USL, som är tillämplig.

Boendeformerna familjehem och bostad med särskild service för barn och ungdomar är frivilligt valda och ska i förhållande till barnets hem vara en kompletterande varaktig uppväxtmiljö. Det är ofta fråga om att tillgodose komplicerade omvårdnadsbehov. Vidare framgår att insatsen bostad med särskild service för barn och ungdom är till för de barn som behöver bo utanför föräldrahemmet, men ändå få möjlighet att regelbundet hålla kontakt med sina anhöriga. I insatsen ingår omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Insatsen ska vara ett kompletterande stöd till barnens och ungdomarnas föräldrahem eller familjehem, vilket innebär att de ska ha varaktig anknytning till någon familjemiljö utanför elevhemmet. Hur kontakterna utformas måste avgöras av barnet eller hans eller hennes närstående. Den som är placerad enligt 9 § 8 LSS får anses bo på institutionen. Besök i föräldrahemmet under placeringen bör mot bakgrund av ovanstående inte medföra att bestämmelsen i 11 § USL inte är tillämplig. Att beakta i detta sammanhang är att kommunen betalar dygnskostnaden för barnets placering till dess att placeringen upphör.

Underhållsstöd har lämnats felaktigt. AA är återbetalningsskyldig med 33 244 kr avseende perioden september 2002 – maj 2006. Skäl för eftergift har inte kommit fram.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför i huvudsak följande. Försäkringskassans påstående att hon fick information om vilka villkor och regler som gäller för vård och omsorg inom socialtjänsten när hon ansökte om underhållsstöd år 1992 är inte rimligt. Då visade nämligen hennes son inte några symtom på funktionshinder. Detta gjorde han först fyra – fem år senare och en

Mål nr
4498-09

utredning ledde till bedömningen att han omfattas av LSS och hon beviljades vårdbidrag. När svårigheterna blev för stora fick han år 2002 plats på Solbergahemmet. Vid denna tidpunkt meddelade hon Försäkringskassan alla detaljer kring vårdplatsen för att samtidigt avsäga sig vårdbidraget. Det är felaktigt att hon inte har gett Försäkringskassan tillräcklig information. Vidare borde Försäkringskassan ha förstått att det rörde sig om ett vårdhem inom LSS-omsorgen eftersom hennes son omfattades av LSS sedan tidigare. Hon har betalat till stadsdelsförvaltningen för sonens placering på Solbergahemmet och hon ansvarar för alla hans utgifter. Hon förstod inte att det skulle kunna vara så att han inte hade rätt till underhållsstöd.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Aktuella bestämmelser

Enligt 3 § USL har ett barn rätt till underhållsstöd om föräldrarna inte bor tillsammans. Det krävs vidare bl.a. att barnet varaktigt bor hos endast en av föräldrarna (boföräldern) och är folkbokfört hos den föräldern. Enligt 11 § USL lämnas emellertid inte underhållsstöd för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden

1. på statens bekostnad får vård på institution eller annars kost och logi,
2. bor i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
3. vårdas i familjehem eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

I 4 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1996:18) om underhållsstöd finns regler som, enligt rubriken närmast före paragrafen, gäller barn som vårdas på det allmännas bekostnad. Om barnet får sådan vård som åsyftas i 11 § USL ska vården anses pågå en hel månad även om barnet är hemma under helgerna. Om barnet vistas hemma under jul- och sommarferier utges däremot underhållsstöd för de månader vistelsen pågår.

I LSS finns föreskrifter om insatser för särskilt stöd och särskild service. En sådan insats är boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet (9 § 8 LSS).

Om underhållsstöd har lämnats felaktigt ska Försäkringskassan besluta om återkrav av beloppet från den som det har betalats ut till. Om det finns särskilda skäl får dock Försäkringskassan efterge kravet helt eller delvis (20 § USL).

Den som underhållsstöd betalas ut till är skyldig att anmäla sådant förhållande som kan påverka rätten till och storleken av stödet. Anmälan ska göras till Försäkringskassan så snart den som stödet betalas ut till får veta att förhållandena har ändrats eller kommer att ändras (18 § USL).

Enligt 2 § förordningen (1996:1036) om underhållsstöd ska, i de fall som anges i 11 § USL, den nämnd som ansvarar för vården eller den som ansvarar för inrättningen genast underrätta Försäkringskassan när ett barn skrivs in eller ut.

Borde underhållsstöd ha lämnats?

Underinstanserna har utgått från att AAS son vårdas inom socialtjänsten. Försäkringskassan har i överklagandet till Regeringsrätten anfört att AAs son inte gör det utan bor på Solbergahemmet i Järna med stöd av 9 § 8 LSS. Enligt Försäkringskassan är därför 11 § 2 USL tillämplig och inte 11 § 3 USL som kammarrätten har tillämpat. Även AA har uppgett att sonen är placerad med stöd av LSS och det framgår också av Östermalms stadsdelsförvaltnings underrättelse till Försäkringskassan den 21 juni 2006.

Frågan om underhållsstöd borde ha lämnats ska således prövas med tillämpning av 11 § 2 USL. Vad som ska bedömas är alltså om AAs son ska anses ha bott på Solbergahemmet under hela kalendermånader trots han har vistats hemma hos henne under veckohelger.

Insatsen boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet är utformad så att barnet bor i

Mål nr
4498-09

den bostad som insatsen avser under längre perioder. Kortare vistelser på annat håll – t.ex. hos boföräldern under veckoslut – innebär inte att insatsen har upphört. Underhållsstöd borde således inte ha lämnats för de månader som Försäkringskassans återkrav avser.

Denna bedömning innebär att frågan om underhållsstöd borde ha lämnats får sin lösning genom en direkt tillämpning av USL och att det således inte finns anledning att tillämpa 4 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1996:18) om underhållsstöd, vilka i denna del inte tillför något utöver vad som framgår redan av USL.

Finns det förutsättningar för eftergift?

Den fråga som härfter ska prövas är om det finns särskilda skäl för eftergift av återkravet.

Av utredningen i målet framgår att AA kontaktade Försäkringskassan i anslutning till beslutet om insats enligt LSS år 2002. Hon informerades om reglerna om vårdbidrag för barn i hennes sons situation och Försäkringskassan fattade beslut om s.k. ferievårdbidrag. Frågan om rätten till underhållsstöd togs inte upp. Stadsdelsförvaltningen kontaktade Försäkringskassan om placeringen enligt LSS först i maj 2006. Solbergahemmet gjorde en anmälan till Försäkringskassan i oktober 2002. Solbergahemmet använde sig av en blankett som har fastställs av Försäkringskassan men hade gjort markering i en ruta för vårdbidrag, inte i den för underhållsstöd.

Mål nr
4498-09

Vid en sammanvägd bedömning av omständigheterna i målet finner Regeringsrätten att eftergift bör beviljas.

Karin Almgren

Lennart Hamberg

Anna-Karin Lundin

Annika Brickman

Anita Saldén Enérus

Charlotta Berglund
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. I

Föredraget 2010-11-17